

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ

ДОКЛАД
НА ОМБУДСМАНА КАТО НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ
ЗА ИЗВЪРШЕНА ВНЕЗАПНА ПРОВЕРКА В ЗАТВОР ПЛЕВЕН

Във връзка с постъпило съдебно определение и в изпълнение на Заповед № НППМ-16#1/16.02.2026 г., на основание чл. 28в във връзка с чл. 28а от Закона за омбудсмана, на 18.02.2026 г. екип на омбудсмана като Национален превантивен механизъм извърши внезапна проверка в Затвор - гр. Плевен, находящ се в гр. Плевен, парк „Кайлъка“.

С писмо омбудсманът е сезиран от съдия от Окръжен съд - гр. Плевен. Посочено е, че във връзка с частно наказателно дело по описа на Окръжен съд - гр. Плевен е разгледано производство по подадена молба за условно предсрочно освобождаване от лишения от свобода С. А. М. В хода на съдебното производство, са събрани данни, които налагат извършване на проверка в рамките на правомощията на омбудсмана като НППМ, по-конкретно:

- продължително настаняване на осъдения в помещение със статут на стационар/болнична килия и степента на фактическа изолация;
- режим на социални контакти и общуване с други лишени от свобода;
- условията в помещението, вкл. наличие и евентуално използване на видеонаблюдение;
- обема, съдържанието и ефективността на провежданата социално-възпитателна и корекционна дейност;
- начина и качеството на прилаганата методика за специализирана оценка на правонарушителите, вкл. степента на индивидуализация, доказателства, обосноваване на оценките и консистентността им във времето.

В хода на проверката, проверяващият екип проведе разговори с ръководството на затвора, с двама инспектор - психолози, с инспектор социални дейности, работещ с лишения от свобода, с г-н С.М., както и с друг лишен от свобода, който последно е пребивавал в една килия с него.

Бяха изискани, предоставени и прегледани обстойно копия от оценките за риска и оценките за вреди на лишения от свобода, индивидуалният план за изпълнение на присъдата, годишният отчет по изпълнение на присъдата, молби до началника на затвора, декларации за отказ да се възползва от правото му на престой на открито, пълното медицинско досие на лишения от свобода.

Въз основа на извършената проверка, проверяващият екип установи следното:

От 2021 г. до настоящия момент, г-н С. М. е бил преместван в следните места, както следва: Затвор София, Затвор Плевен, Затвор Ловеч, Затворническо общежитие „Атлант“, Затвор Ловеч и отново в Затвор Плевен.

В хода на проверката се установи, че лишеният от свобода е преместен от Затвор София в Затвор Плевен на 04.06.2021 г., съгласно заповед на главния директор на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ (ГДИН), издадена на основание чл. 62, ал. 1, т. 4 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража (ЗИНЗС). При изтърпяване на наказанието в Затвор София, С. М. е награждаван два пъти, но са му наложени и десет дисциплинарни наказания, някои от които за проявена **агресия** към надзорно - охранителния състав на затвора.

В приложен към досието му рапорт на ГДИН от 30.06.2021 г., който съдържа данни, че лицето е извършвало „подстрекателство към бунт“. За доказателствени средства към него са приложени показания от други лишени от свобода, които са съобщили на началника на затвора, че С.М. им е предлагал парични облаги, ако подават жалби и сигнали против затворническата администрация.

Със заповед № Л-4232/02.12.2021г. на главния директор на ГДИН, по предложение на началника на Затвор Плевен, С.М. е бил преместен от Затвор Плевен в Затвор Ловеч на основание чл. 62, ал. 1, т. 4 от ЗИНЗС поради възникване на психологическа несъвместимост, конфликти със служители или лишени от свобода - пострадали или близки на пострадалите от извършеното престъпление, или при наличието на други важни съображения, свързани с ресоциализацията, с безопасността на лицето и сигурността в местата за лишаване от свобода.

На 02.02.2023 г. по силата на влязъл в сила съдебен акт, лишеният от свобода е преведен обратно в Затвор - гр. Плевен.

По въпроса за фактическата изолация, проверяващият екип установи, че със заповеди на началника на затвора, на четвъртия етаж са обособени помещения на изолиране на лишени от свобода и задържани под стража по чл. 60 ЗИНЗС, и чл. 120 ЗИНЗС за предотвратяване на бягство, посегателство върху живота или здравето на лица, чл. 121 ЗИНЗС за настаняване на лишени от свобода, отказали да приемат храна, когато това създава опасност за живота и здравето им.

Проверяващият екип установи, че за престоя си в Затвор - гр. Плевен, лишеният от свобода не е бил изолиран и настаняван в помещение за изолиране по смисъла на чл. 60, чл. 120 и чл. 121 ЗИНЗС.

Екипът на омбудсмана като НПМ установи, че **от превеждането му в Затвор - гр. Плевен до днешна дата лишеният от свобода е настанен в болничен стационар на първия етаж, към медицинския център**, срещу лекарския кабинет, поради наличие на данни за неврологично заболяване (епилепсия), което към онзи момент е посочено, че налага **активно медицинско присъствие и наблюдение**.

Получените данни от л.св. и от ръководството на затвора/медицинските лица, относно наличието и честота на епилептични припадъци съществено се различават. Същевременно, бяха изискани и предоставени подробни данни за предоставяните на л. св. редовно, срещу подпис, лекарствени продукти.

Към момента на проверката, като причина л.св. отново да е в стационара на МЦ, от ръководството на затвора е предоставена информация за **наличието на нови медицински обстоятелства**, а именно претърпяна на 31.07.2025 г. тежка оперативна процедура върху черния дроб с много голям обем и сложност, по повод ехинококоза и произтичащата от това **необходимост от медицинско наблюдение и риск, при евентуален физически конфликт с друг лишен от свобода да получи тежки животозастрашаващи наранявания в мястото на операцията.**

Проверяващият екип инспектира помещението, в което е настанен г-н М., като беше измерена квадратурата на килията, като същата отговоря на изискванията на чл. 43, ал. 4 от ЗИНЗС - 12.4 кв. м. за самото спално помещение и 1,60 кв. санитарен възел.

Спалното помещение на лишения от свобода е оборудвано с легло, шкаф за съхранение на вещи, маса и стол, самостоятелен санитарен възел с мивка. **Проверяващият екип установи, че помещението е оборудвано с камера за видеонаблюдение, но според уверенията на надзорно-охранителния състав и ръководството на затвора същата не се използва и спрямо л. св. не е осъществявано видеонаблюдение.**

Спалното помещение на лишения от свобода

Помещението е с **осигурен достъп до естествена дневна светлина, в добра хигиена. Не беше констатирано наличие на лоши и/или унижителни условия.**

По отношение на контактите с други лишени от свобода, проверяващият екип установи, че С.М. последователно е бил настаняван с различни л.св.

Проверяващият екип проведе личен разговор с л.св. К., който последно е бил настаняван в едно спално помещение със С.М.

Двамата са споделяли спално помещение в продължение на 1 г. и 4 месеца. При проведения разговор с л.св. К. сподели, че със С. М. са в добри отношения, случвало се е да имат дребни битови конфликти заради това, че пуши цигари.

Лишеният от свобода сподели, че по време на съвместния им престой се е случвало на С. М. да му прилошава в стаята или навън нея по време на престой да пада изведнъж на земята. По негов спомен се е случвало и ЦСМП да идва на място за него.

В сведенията събрани от л.св. М. същият също потвърди, че е споделял спално помещение с други л.св., потвърди, че му е било неприятно да се пуши в килията му. Въпреки оплакванията на л.св., че е сам в килия в момента, същият отново в разговор с екипа на НПМ, заяви, че според него няма място за втори лишен от свобода в килията му и че ще му се наруши разполагаемата жилищна площ, ако бъде настанен с друг л.св.

Пред проверяващия екип л.св. С. М. сподели също, че следва специална безмесна (вегетарианска) диета предвид здравословните си проблеми и извършената чернодробна операция.

От приложени справки е видно, че С. М. редовно се възползва от правото си да пазарува на лавка и закупува продукти, за които му е осигурена възможност да си приготвя допълнително храна в кухненско помещение. Оплака се от липсата в лавката на картофи и ориз, необходими според него, за диетата му, като в тази връзка съобщи, че има подагра – заболяване, **наличието на което не беше потвърдено с медицински документи и изследвания.**

Проверяващият екип установи, че се спазва правото по чл. 86 ЗИНЗС на лишения от свобода да ползва престой на открито, но той самият е подписал декларации за отказ с обяснения, че пространството е кално. Проверяващият екип обходи и трите места за престой на открито, които предвид метрологичната обстановка към деня на проверката бяха покрити със снежна покривка, но не до степен, че да се възпрепятства престоя на открито на лишените от свобода.

Има възможност за провеждане на физически активности, като според предоставени справки от администрацията на затвора, лишеният от свобода регулярно е посещавал фитнеса на затвора, но по настоящем, предвид скорошната тежка коремна операция, според становището на лекар, отразено в представена на екипа Медицинска бележка, не е препоръчително да провежда фитнес, което лекарят е удостоверил писмено.

Местата за престой на открито в деня на проверката

Лишеният от свобода провежда свиждания периодично, както и се възползва от правото си на кореспонденция, като проверяващият екип не установи пропуски или ограничения на тези му права.

Относно осъществяваната работа с лишения от свобода, проверяващият екип проведе разговори с инспектор - психолозите на затвора, инспектор социални дейности, пряко отговарящ за лишения от свобода, както и ръководителя на ИСД. Според ИСД през последните месеци, след подаването на молба за условно предсрочно освобождаване, се наблюдава **известна позитивна промяна в поведението му.**

Проверяващият екип проведе интервю с инспектор - психолозите на Затвора Плевен, отговарящи за близо 300 лишени от свобода. По време на престоя си в Плевен лишеният от свобода е работил и с двете психоложки последователно. След като по време на съдебно заседание чува експертната оценка на инспектор-психолога, лишеният от свобода изказва несъгласие да продължава работа с нея и другата инспектор - психоложка започва работа с него.

Както ИСД, така и психолозите, с които е проведено независимо интервю, споделят сходни впечатления от работата си с лишения от свобода С.М. Основно, че от превеждането си в Плевен **лицето е с негативно отношение към администрацията, при опити да бъде проведен разговор с него, отказва да разговаря и заявява да се обръщат към него единствено чрез адвокатите му.**

Не е подавал молби за превеждане на среща с психолози. Според експертното мнение на психолозите лишеният от свобода живее през ролята на жертва, характеризиращ се с едно социално негативно поведение, но и манипулативен, умеещ да бъде лидер.

Проверяващият екип установи, че Затвора - гр. Плевен разполага с разнообразни възможности за групови терапии - асертивност, управление на гнева, групова терапия за л.св. с дълги присъди. **Към момента, лишеният от свобода не е включен към индивидуална или групова терапия и не проявява интерес към участие в такава.**

С оглед на наблюдаваното затруднено взаимодействие между лишения от свобода и служителите, ангажирани с психо-социалната работа в Затвор - гр. Плевен, както и наличието на възможности за групови и индивидуални корекционни и терапевтични програми в рамките на затвора, **омбудсманът като НПМ препоръчва да бъдат положени целенасочени усилия за мотивиране и включване на лицето в подходящи програми, съобразени с неговите индивидуални потребности и оценка от специалистите, с оглед подпомагане на процеса му по ресоциализация.**

В случай че лицето системно отказва да участва в предлаганите вътрешни програми, **да се работи в сътрудничество с наблюдателната комисия за идентифициране и прилагане на подходящи допълнителни мерки за мотивация и подкрепа.**

В РЕЗУЛТАТ ОТ ИЗВЪРШЕНАТА ПРОВЕРКА, ОМБУДСМАНЪТ КАТО НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ ОТПРАВЯ СЛЕДНИТЕ ПРЕПОРЪКИ:

I. КЪМ НАЧАЛНИКА НА ЗАТВОР ПЛЕВЕН:

- Да бъдат проведени консултации с лекари - специалисти, съобразени с наличното при лишения от свобода неврологично заболяване (епилепсия) и претърпяната тежка коремна операция, които да се произнесат относно възможността да бъде настанен в килия с друг/други лишени от свобода при зачитане на неговите права и прецизиране на необходимостта от активно медицинско наблюдение;

- Да бъдат положени целенасочени усилия за мотивиране и включване на лишения от свобода в подходящи програми, съобразени с неговите индивидуални потребности и оценка от специалистите, с оглед подпомагане на процеса му по ресоциализация.

II. КЪМ НАБЛЮДАТЕЛНАТА КОМИСИЯ ПО ЧЛ. 170 ЗИНЗС ПРИ ОБЩНСКИ СЪВЕТ НА СТОЛИЧНА ОБЩИНА

- Да съдейства на администрацията на затвора за идентифициране на подходящи допълнителни подходи за мотивиране и подкрепа на лишения от свобода, при отказ за участие в предлаганите корекционни и ресоциализационни програми.